

ZELENI BONTON

**VODIČ KROZ LEPO PONAŠANJE
ZA ŽIVOTNU SREDINU**

1. Otpad bacajte u za to namenjene kante i kontejnere

U Srbiji se prosečno stvori oko kilogram otpada po stanovniku, što je oko 350 kg godišnje. Zato je bitno da otpad ne bacamo gde stignemo. Većina tog otpada se stvori u kući, pa znamo gde treba da ga odložimo. Ali treba da vodimo računa i da otpad koji stvaramo na ulici, u kolima, parku, treba da bacimo u kantu ili kontejner. Ukoliko u blizini nema kante za đubre, ponesite sa sobom otpad dok ne najđete na jednu.

Kada odete u prirodu, sve što ste poneli vratite sa sobom. Ponesite kesu u koju ćete ubaciti sve što vam više nije potrebno i u povratku odložite u kontejner. Time čuvamo prirodu i sprečavamo stvaranje divljih deponija.

Žvakaće gume ne bacajte na ulicu, nego ih stavite u papirić i bacite u prvu kantu. Ukoliko najđete na otpad, nemojte ga preskočiti nego ga pokupite i ubacite u kantu, jer vama to nije puno, a okolini znači mnogo.

2. Sortirajte otpad

Ukoliko imate mogućnost sortirajte otpad prilikom nastanka. Sortiranje se najčešće vrši na papir, PET ambalažu (plastika) i aluminijumske limenke. Za to postoje posebno obeleženi kontejneri. Ove vrste otpada se smatraju sekundarnim sirovinama i one idu na reciklažu posle čega se dobija materijal koji je ponovo upotrebljiv.

Recikliranjem papira čuvamo šume, jer za svega nekoliko sveski i knjiga potrebno je poseći jedno stablo kojem treba 30 i više godina da izraste. Jedno drvo godišnje može prečistiti 30 kg štetnih materija iz vazduha. Za proizvodnju recikliranog papira koristi se duplo manje vode i energije, nego kada se proizvodi novi papir od drveta.

PET ambalaži je potrebno 100 do 1000 godina da se razgradi. Recikliranjem plastike štedimo 84% energije potrebne za izradu te iste ambalaže i sirovina.

Aluminijumske limenke se mogu beskonačno mnogo puta reciklirati, jer ne gube svoja svojstva prilikom recikliranja. Za izradu jedne limenke iz sirovine potroši se toliko energije koliko bi se moglo potrošiti za recikliranje 20 limenki! Sortiranjem otpada i slanjem na reciklažu doprinosimo smanjenju nagomilavanja otpada na deponijama i čuvanju prirodnih resursa.

3. Vodite računa o upotrebi električnih i elektronskih uređaja

Električni i elektronski uređaji su uređaji čiji rad u potpunosti zavisi od električne energije. Skoro svako od nas poseduje mobilni uređaj i kompjuter, a domaćinstva se ne mogu zamisliti bez televizora, frižidera, veš maštine itd. Razvojem tehnologije, uređaji su nam dostupniji i češće ih menjamo za novije modele. Kako smo već postali zavisni od naših električnih „prijatelja“, potrebno je da znamo kako da se odnosimo prema njima.

Izbegavajte zamenu svoje funkcionalne opreme samo zato da bi ste imali noviji model. Ukoliko uzimate nov model donirajte svoj stari uređaj koji je upotrebljiv, jer to ima veliki društveni i ekološki značaj.

Pravilan izbor uređaja pri kupovini podrazumeva da treba da obratimo pažnju na kvalitet (kako bi trajalo duže) i na energetski razred (koliki je potrošač električne energije). Većim razredom (najbolje A), štedimo račun za struju, a i doprinosimo manjem zagađenju i sprečavanju klimatskih promena.

Staroj i odbačenoj električnoj i elektronskoj opremi (EE otpad) mesto nije u ostalom otpadu. EE otpad sadrži mnoge toksične supstance kao što su živa i olovo, i time mogu da naškode zdravlju ljudi i životnoj sredini. Takođe, EE otpad poseduje i mnoge vredne metale kao što su zlato, srebro i bakar.

Mnogi proizvođači preuzimaju staru opremu radi recikliranja, a postoje i ovlašćeni sakupljači EE otpada koje možete naći na internetu.

4. Koristite platnene kese prilikom kupovine

Plastične kese su najpokretniji oblik otpada i zato predstavljaju veliki ekološki problem. Za razgradnju plastičnih kesa je potrebno između 400 i 1000 godina. One nisu biorazgradive već se razlažu na sitnije, toksične delove i dovode do zagađenja zemljišta, vodenih tokova i okeana i ulaze u lanac ishrane životinja. Većina plastičnih kesa završava kao otpad na ogradama, drvećima, ulicama i po parkovima.

Zato pre svake kupovine ponesite sa sobom platnenu torbu. Pored toga što su ekološki prihvatljivije, one su i jače, pa možete staviti više stvari u njih.

5. Više šetajte i vozite bicikl

Podaci iz razvijenih zemalja pokazuju da saobraćaj u gradu oslobađa više od 30% ukupnog ugljen-dioksida. Ulazak kolima u uži centar Londona stoga se naplaćuje 8 funti dnevno, što saobraćajnu gužvu smanjuje za 22%, a količinu ugljen-dioksida u vazduhu za 16%.

Na trotoarima mnogih gradova u Nemačkoj parkirani su simpatični crveni bicikli. Polusatna vožnja košta isto koliko karta za metro ili autobus.

U Parizu su ulice oko najzakrčenijih avenija otvorene samo za autobuse, bicikle i taksije.

U Kopenhagenu, 33% stanovništva putuje bicikлом. Nije slučajno što je skorašnje istraživanje Dansku rangiralo kao najsrećniju od 178 zemalja, jer zagađenja ima mnogo manje.

6. Štedite vodu – svaka kap je vredna

Više od 70% Zemljine površine čini morska voda, dok manje od 3% čine kopnene vode. Samo jedna trećina kopnenih voda dostupna je ljudima, dok je ostatak zamrznut u ledenim kapama. Reke i jezera sadrže manje od 0,3% ukupne dostupne slatke vode na svetu.

A koliko vode svakodnevno trošimo bez potrebe?

Redovno proveravajte slavine i tuševe. Samo jednom slavinom koja kaplje, može da se izgubi 75 litara vode. To odgovara količini od 20 napunjenih kada mesečno.

Zatvorite slavinu dok perete zube. Nema potrebe da voda teče dok trljate zube četkicom ili se brijete. Na ovaj način možete uštedeti 6-14 litara vode dnevno.

Tuširanje umesto kupanja. Brzo tuširanje zahteva znatno manje vode od kupanja u napunjenoj kadi, a i bolje je sa stanovišta higijene.

7. Štedite električnu energiju

Redovno isključujte svetla koja vam nisu potrebna. Osvetljenje može činiti do 15% ukupno potrošene električne energije u domaćinstvu. Zamenite standardne sijalice štedljivim. Koriste trećinu energije običnih sijalica, a traju bar 4 puta duže.

Bojler uključujte noću i nemojte temperaturu držati na maksimalnom nivou (45°C je sasvim dovoljno). Oko 16% električne energije ode na topu vodu. Izbegavajte „stand by“ – u tom modu uređaji mogu potrošiti i do 60% električne energije koju troše kada ih koristite.

Maštine za veš i sudove uključujte noću (kada je struja jeftinija) i nikako kada su poluprazne. Pažljivo koristite klima-uređaje. Proverite da li su vrata i prozori dobro zatvoreni u prostoriji koju želite da ugrejete ili ohladite. Ukoliko ih smanjite zimi ili povećate leti samo za jedan stepen, možete uštedeti oko 15% električne energije. Ako nije nepodnošljivo hladno ili toplo, bolje prilagodite garderobu.

8. Utišaj zvučnike, smanji zvučno zagađenje

Svako od nas voli da pojača zvučnike kada pušta omiljenu pesmu ili film kako bi imali „pun“ doživljaj. Ali time stvaramo buku za one koji nisu pripremljeni za takvu vrstu doživljaja. Buka ili zvučno zagađenje, „smeće koje se čuje“, je značajan javno-zdravstveni i ekološki problem i zahteva bolje upoznavanje svih nas sa štetnim efektima buke.

Buka uzrokuje gubitak sluha, stres, povišeni krvni pritisak, ometa sposobnost učenja, koncentraciju, dovodi do nesanice, depresije, nervoze, smanjenja produktivnosti i uopšte, smanjenja kvaliteta života, te mogućnosti postizanja opuštenosti i mira.

Buka, metaforički rečeno, zatrپava našu zvučnu okolinu tuđim smećem.

9. Zasadite drvo

U svetu na svakih dva i po minuta nestanu zelene površine veličine 100 fudbalskih terena. Na godišnjem nivou se poseče oko devet miliona hektara šume, što predstavlja površinu jedne Srbije. Svako posađeno drvo je korak u borbi protiv globalnog zagrevanja. Jedno stablo tokom života može da apsorbuje do 1 tone ugljen-dioksida, naročito u toplijim klimatskim pojasevima. Tome treba dodati i da lišće apsorbuje toplotu Sunca.

Nakon što zasadite drvo, o njemu treba da se brinete. Proveravajte da li ima sve što mu je potrebno. Kada shvatite da vam je stalo do toga, osetićeželju da se posvetite drvetu o kom se brinete. Želećete da uradite ono što morate kako bi drvo nastavilo da živi.

Svako zasađeno drvo predstavlja jedan korak bliže zelenom i boljem sutra.

10. Ukoliko imate dvorište, kompostirajte organski otpad

Kada bismo sav otpad u našoj kanti za smeće razvrstali i odvojeno složili, ustanovili bismo da organski otpad čini čak oko 30% ukupnog otpada u domaćinstvu.

Organski otpad je u stvari biorazgradivi otpad, koji može sam da se raspade u prirodi, npr. ostaci voća i povrća, ljuške jaja, talog kafe, ostaci čaja (s vrećicama), biljni ostaci iz vrta i sl.

Kompostiranje je biološka razgradnja ovakvih organskih materija, pod uticajem mikroorganizama u prisustvu kiseonika iz vazduha. Ovakvom razgradnjom nastaje kompost.

Kompostiranjem zatvaramo prirodni ciklus kruženja materije u prirodi: od biorazgradivog otpada nastaju vredne organske materije. Na taj način odgovorno i aktivno učestvujemo u rešavanju problema otpada, tj. sami recikliramo oko jednu trećinu svog otpada.

Tako doprinosimo smanjenju količine otpada i rasterećenju deponija, smanjenju troškova odlaganja otpada, smanjenju zagađenja zemljišta, vode i vazduha. Takođe, kompost povećava kvalitet zemljišta i životne sredine.

11. Brinite o životinjama

Dobrobit životinja privlači sve veće interesovanje ljudi širom sveta, imajući u vidu veliki značaj ove oblasti za podizanje standarda i kvaliteta života ljudi. Kućni ljubimci imaju specifičnu ulogu u našem životu. Ove životinje nas uče o ljubavi i poverenju, sa njima stičemo odgovornost, pružaju nam pažnju i prijateljstvo i doprinose kvalitetu našeg života. Otuda i njihova vrednost za ljudsko društvo u celini.

Životinji koju držimo moramo obezbediti osnovne uslove za kvalitetan život: kvalitetnu hranu i svežu vodu, odgovarajući zaklon i mesto za odmor, sredinu u kojoj životinja nije izložena strahu, stresu ili patnji, zdravstveni nadzor i veterinarsku negu – životinja ne sme biti izložena bolu, povredama ili bolesti, sredinu u kojoj se može ponašati u skladu sa svojim potrebama i vrstom kojoj pripada.

Zoološki vrtovi su jedinstvena prilika da se susretнемo sa životnjama koje ne možemo da sretнемo u našem okruženju. Ali i tamo postoje pravila kojih moramo da se pridržavamo koja su istaknuta na samom ulazu. Najbitnija su ne hrانiti životinje i ne preskakati ogradu.

Takođe, ne zaboravite da očistite iza svog ljubimca, jer time doprinosite čistoći grada.

12. Postanite član ekološkog udruženja

Budite proaktivni. Širite svest o značaju zaštite životne sredine. Koristite svoja iskustva da ih prenesete na druge. Razmenjujte mišljenja. Koristite pravne mehanizme da se uključite u donošenje odluka koje se tiču vas. Raspitajte se kakvi su planovi u vašoj opštini, i da li ti planovi utiču na životnu sredinu. Učestvujte u javnim raspravama.

Svojim primerom poslužite da se drugi ekološki razviju. Jer upravo od vas zavisi!

**PROJEKAT "BEOGRAD KROZ ZELENI
OBJEKТИВ" JE PODRŽAO GRADSKI
SEKRETARIJAT ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE
SREDINE GRADA BEOGRADA.**

**PROJEKAT SPROVODI EVROPSKI
OMLADINSKI CENTAR U SARADNJI
SA OPŠTINOM ZEMUN.**

**INFO@ZELENIAKTIVISTA.ORG
WWW.ZELENIAKTIVISTA.ORG**

